

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLz. ÚS 4/2015-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. marca 2015 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Lubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Lalíka, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vo veci zjednotenia odchylných právnych názorov III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovených v uznesení č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 a v stanovisku II. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ku ktorému dospel pri predbežnom prerokovaní sťažnosti [REDAKOVANÉ] v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 529/2013, prijal toto

s t a n o v i s k o :

Odsúdenému, ktorému bol uložený peňažný trest a ktorý tento uložený peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, nemožno odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že jeho odsúdenie bolo zahladené, keďže by tým neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania došlo k obmedzeniu prístupu odsúdeného k súdnej ochrane, čím by sa zasiahlo do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavnému súdu bola 2. augusta 2013 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 49 a čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 2 Tdo 16/2013. V predmetnom konaní najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Tdo 16/2013 zo 14. mája 2013 (ďalej len „namietané uznesenie“) dovolanie sťažovateľa podľa ustanovenia § 382 písm. f) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) odmietol ako dovolanie, ktoré bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

Zo sťažnosti možno vyvodiť, že sťažovateľ formuluje vo vzťahu k namietanému uzneseniu najvyššieho súdu v zásade tieto námietky:

a) za žiadnych okolností nemožno považovať za ústavne konformný a akceptovateľný právny názor dovolacieho súdu, podľa ktorého vykonanie peňažného trestu má za následok zánik práva sťažovateľa podať dovolanie proti odsudzujúcemu rozsudku. Sťažovateľ vykonal peňažný trest nie preto, že by ho považoval za zákonný a nemal záujem brániť sa proti jeho nezákonnosti dovolaním, ale výlučne len preto, že podanie dovolania nemá odkladný účinok vo vzťahu k trestu, ktorý mu bol odsudzujúcim rozsudkom uložený, a preto v prípade, ak by síce podal dovolanie, ale peňažný trest nevykonal, zo zákona by sa mu premenil na trest odňatia slobody;

b) za ústavne konformný a akceptovateľný nemožno považovať ani výklad najvyššieho súdu, v zmysle ktorého možno pod odsudzujúcim rozsudkom rozumieť len taký, na základe ktorého existujú účinky, že sa na páchatel'a hľadí ako na odsúdeného, pričom s nástupom fikcie neodsúdenia, keďže v prípade sťažovateľa vykonaním uloženého peňažného trestu došlo k jeho zahladeniu, je potrebné odsudzujúce rozhodnutie sťažovateľa považovať za neexistujúce;

c) podľa sťažovateľa zahladením odsúdenia nezanikajú všetky nepriaznivé účinky odsúdenia, odsúdenie sťažovateľa sa aj po jeho zahladiení bude uvádzať v odpise z registra trestov, ktorý sa vyžaduje aj v prípade, ak by sa sťažovateľ uchádzal o určitý druh povolání alebo povolení. Zahladením odsúdenia nezanikajú ani negatívne účinky, ktoré mal podľa jeho názoru nezákonne uložený peňažný trest na majetkovú sféru sťažovateľa, keďže bol z jeho strany vykonaný, t. j. zaplatený, ani negatívne účinky, ktoré mal takto uložený trest na osobnostnú a citovú sféru sťažovateľa, keďže jeho pracovné a rodinné prostredie na neho stále hľadí ako na odsúdeného.

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 529/2013-22 z 22. októbra 2013 prijal sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti odmietol sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú.

Uznesením č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 bola ústavným súdom ako zjavne neopodstatnená odmietnutá sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Tdo 70/2013 z 10. decembra 2013, ktorým dovolanie sťažovateľa odmietol ako také, ktoré bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, s odôvodnením, že v jeho trestnej veci došlo k zahladeniu odsúdenia. Sťažnosť bola založená na obdobnej argumentácii ako sťažnosť sťažovateľa vedená ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 529/2013.

V rámci odôvodnenia svojho uznesenia č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 sa ústavný súd stotožnil so záverom najvyššieho súdu, ktorý dovolanie sťažovateľa po vykonaní uloženého peňažného trestu vyhodnotil ako dovolanie podané proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné. Podľa názoru ústavného súdu tento záver oprel najvyšší súd o konkrétne platné a účinné zákonné ustanovenie relevantného, na vec sa vzťahujúceho právneho predpisu (§ 92 ods. 2 a § 93 ods. 1 Trestného zákona) a výklad aplikovaných zákonných ustanovení najvyšším súdom nevykazuje znaky arbitrárnosti alebo neodôvodnenosti.

Ústavný súd ďalej v odôvodnení uznesenia č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny v podstatnom uviedol:

«Ústavný súd zdôrazňuje, že pokiaľ ide o otázku prípustnosti dovolania proti konečným právoplatným rozhodnutiam všeobecných súdov v trestných veciach, v ktorých už došlo k zahladeniu odsúdenia, nie je oprávnený podávať výklad zákona. K tomu sú povolané všeobecné súdy, ktorým to do právomoci zveruje právny poriadok Slovenskej republiky.

Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb (čl. 127 ústavy) spočíva iba v posúdení, či všeobecný súd vo veci aplikované ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu vyložil v súlade s ústavou, t. j. ústavne konformným spôsobom, a či výkladom a aplikáciou zákona nebolo zasiahnuté do základných práv fyzickej alebo právnickej osoby, ako aj to, či odôvodnenie takého výkladu a aplikácie právneho predpisu je v súlade s ústavnoprávnymi princípmi. V danom prípade ústavný súd zásah do základných práv sťažovateľa nezistil. Z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorá by bola popretím jeho účelu, podstaty a zmyslu. Najvyšší súd pritom svoj právny záver ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, a preto ho nemožno považovať za svojvoľný.

O ústavnosti postupu najvyššieho súdu nasvedčuje aj samotné konanie sťažovateľa, ktorý bol v relevantnom čase zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom – obhajcom

(vyplýva to z rozhodnutia najvyššieho súdu). Sťažovateľ najprv proti rozhodnutiu súdu druhého stupňa podal mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) a následne vykonal peňažný trest (zaplatil peňažný trest). Musel si však byť vedomý, a to vzhľadom na jeho zastúpenie obhajcom, účinkov vykonania trestu (zaplatenia peňažného trestu). Sťažovateľ mohol a mal predpokladať, k akej situácii dôjde a aký možný bude postup najvyššieho súdu vo veci dovolania. Bolo úlohou obhajcu sťažovateľa (v dovolacom konaní, pozri § 373 ods. 1 a 2 Trestného poriadku) právne reagovať na túto situáciu, ktorá nastala, tak aby v konečnom dôsledku bola na prospech sťažovateľa [pozri aj ustanovenie § 430 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, podľa ktorého na návrh odsúdeného môže predseda senátu z dôležitých dôvodov odložiť výkon peňažného trestu, a to na čas najviac troch mesiacov odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť]. Aj sám najvyšší súd v uznesení o odmietnutí dovolania uviedol spôsob, akým mohol a mal sťažovateľ postupovať (požiadat o odklad výkonu peňažného trestu), ak chcel úspešne iniciovať dovolacie konanie.

Nemožno akceptovať tvrdenie sťažovateľa, že tak nemohol urobiť z dôvodu, že najprv podal dovolanie a následne vykonal trest (zaplatil peňažný trest). Naopak, práve táto okolnosť (takáto postupnosť) umožňovala postup opísaný v odôvodnení najvyššieho súdu. Taktiež nemožno v súvislostiach danej veci prijať tvrdenie sťažovateľa, že „Žiadna právna norma... kogentne neustanovuje, že dovolanie je neprípustné, pokiaľ už dôjde k vykonaniu trestu“, pretože sťažovateľovi uniká skutočnosť, že v tejto otázke nie je rozhodujúce vykonanie trestu, ale rozhodujúcim je zahľadanie odsúdenia. A práve zahladeniu odsúdenia a najmä jeho účinkom, t. j. na páchatel'a sa hľadí akoby nebol odsúdený, ktoré tvorili podstatu rozhodnutia o dovolaní, sa najvyšší súd z pohľadu požiadaviek ústavnoprávnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa dostatočným spôsobom venoval. ...

Ústavný súd nemá v okolnostiach posudzovanej veci dôvod pochybovať o správnosti právneho záveru dovolacieho súdu. Tento záver v žiadnom prípade nemožno považovať za arbitrárny či zjavne neodôvodnený, ale za ústavne akceptovateľný, a rozhodnutie najvyššieho súdu ako také za zákonné, preskúmateľné a nearbitrárne, preto ústavný súd nemá dôvod do neho zasahovať. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nemohol inak, iba konštatovať, že nezistil žiadnu možnosť zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny uznesením

najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 70/2013 z 10. decembra 2013, preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.»

II.

Podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) senát, ktorý v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospeje k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov, predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov. Plénum ústavného súdu rozhodne o zjednotení odchylných právnych názorov uznesením. Senát je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu.

II. senát ústavného súdu pri preskúmaní skutkovo obdobnej veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 529/2013 v rámci jej predbežného prerokovania prijal túto vec v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru na ďalšie konanie väčšinou hlasov, pretože dospel k odlišným právnym záverom ako III. senát ústavného súdu v uznesení č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 vo vzťahu k otázke ústavne konformného výkladu a uplatneniu ustanovení § 165 ods. 1 a § 368 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, resp. k otázke prípustnosti dovolania odsúdeným, ktorý už vykonal uložený trest, čím došlo k zahladeniu jeho odsúdenia.

V rámci uznesenia č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 sa III. senát ústavného súdu stotožnil s právnym záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého okolnosť zaplatenia, resp. vykonania uloženého peňažného trestu odsúdeným, bráni vecne prerokovať podané dovolanie, keďže v dôsledku zahladienia odsúdenia napadnuté rozhodnutie právne neexistuje, pričom proti neexistujúcemu rozhodnutiu potom dovolanie nie je prípustné, na

čo zákon reaguje povinnosťou dovolacieho súdu podané dovolanie v zmysle § 387 písm. f) Trestného poriadku odmietnuť. Zároveň bol III. senátom v predmetnej veci ustálený právny záver, podľa ktorého mohol a mal sťažovateľ, ak chcel úspešne iniciovať dovolacie konanie, postupovať podľa ustanovenia § 430 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, v zmysle ktorého na návrh odsúdeného môže predseda senátu z dôležitých dôvodov odložiť výkon peňažného trestu, a to na čas najviac troch mesiacov odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť.

II. senát ústavného súdu dospel k odlišnému právnemu záveru, a to na základe týchto právnych úvah:

Predmetom sťažnosti, ktorú ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 529/2013-22 z 22. októbra 2013 prijal na ďalšie konanie, bolo posúdenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k právnemu záveru najvyššieho súdu, podľa ktorého je dovolanie podané odsúdeným, ktorý už vykonal uložený trest, potrebné posudzovať ako neprípustné.

Podľa ustanovenia § 165 ods. 1 Trestného poriadku odsudzujúci rozsudok musí obsahovať výrok o treste s uvedením zákonných ustanovení, podľa ktorých bol trest uložený alebo podľa ktorých bolo od potrestania upustené, a to prípadne s poukazom na prijatú záruku. Ak bol uložený trest odňatia slobody, ktorého výkon možno podmiennečne odložiť alebo podmiennečne odložiť s probačným dohľadom, musí rozsudok obsahovať aj výrok o tom, či bol podmiennečný odklad povolený, a prípadne, na aké podmienky je viazaný. Ak bol uložený trest odňatia slobody na doživotie alebo iný nepodmiennečný trest odňatia slobody, rozsudok musí obsahovať výrok o spôsobe výkonu tohto trestu.

Podľa ustanovenia § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo ak boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371.

Podľa ustanovenia § 368 ods. 2 Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, rozhodnutím podľa odseku 1 sa rozumie

- a) rozsudok a trestný rozkaz,
- b) uznesenie o postúpení veci okrem uznesenia o postúpení veci inému súdu,
- c) uznesenie o zastavení trestného stíhania,
- d) uznesenie o podmieňnom zastavení trestného stíhania,
- e) uznesenie o podmieňnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného,
- f) uznesenie o schválení zmieru a zastavení trestného stíhania,
- g) rozhodnutie o uložení ochranného opatrenia,
- h) rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol.

A. V namietanom uznesení najvyšší súd v prvom rade konštatoval, že zákon obmedzuje možnosť podania dovolania len obmedzenému okruhu subjektov, v obmedzenom rozsahu, zo špecificky vymedzených, kvalifikovaných dôvodov a len proti niektorým vymedzeným rozhodnutiam. Ústavný súd sa stotožňuje s týmto právnym názorom najvyššieho súdu prezentovaným v namietanom uznesení, pokiaľ ide o vymedzenie podstaty a účelu inštitútu dovolania. V tejto súvislosti ústavný súd osobitne zdôrazňuje, že takéto precizovanie podmienok, dôvodov, ako aj okruhu osôb oprávnených podať dovolanie je prejavom faktu, že dovolanie predstavuje mimoriadny opravný prostriedok, ktorého možnosť uplatnenia má byť v porovnaní s riadnymi opravnými prostriedkami podstatne užšia, keďže dovolanie a rozhodnutie o ňom spravidla narúša stabilitu konečného a vykonateľného, resp. v niektorých prípadoch už aj vykonaného rozhodnutia súdu. Vzhľadom na zákonom podrobne vymedzené podmienky, dôvody, ako aj okruh osôb oprávnených podať dovolanie je v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania, aby v aplikačnej súdnej praxi dochádzalo k akejkoľvek ďalšej redukcii zákonom ustanovených podmienok, dôvodov a okruhu osôb oprávnených podať dovolanie.

V namietanom uznesení najvyšší súd argumentoval tým, že priznanie práva podať dovolanie odsúdenému, u ktorého nastali účinky zahľadania odsúdenia v dôsledku vykonania uloženého peňažného trestu, by bolo v rozpore s princípom rovnosti procesných strán, pretože ak by túto možnosť mal odsúdený, nutne by musela byť pripustená aj u generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“). Najvyšší súd ďalej poukazoval na to, že v dôsledku toho by generálny prokurátor mohol podať dovolanie aj v neprospech odsúdeného smerujúce k zhoršeniu jeho postavenia. To by následne umožňovalo otvorenie trestnoprávneho vzťahu, ktorý už bol ukončený, a zvrátenie priaznivých dôsledkov pre odsúdeného spočívajúcich v tom, že sa na neho hľadí akoby nebol odsúdený.

Takúto argumentáciu najvyššieho súdu možno považovať práve za redukciu zákonom ustanovených podmienok, dôvodov a okruhu osôb oprávnených podať dovolanie. Legalizujúcim dôvodom takejto redukcie nemôže byť argumentácia založená na rešpektovaní princípu rovnosti procesných strán, keďže neexistuje legitímny dôvod ani cieľ, pre ktorý by nebolo možné priznať rovnaké procesné práva pre všetky procesné strany. V danom prípade priznať právo podať dovolanie aj voči rozhodnutiu, ktoré vykazuje nezákonnosť a ktoré odsúdený medzičasom vykonal. Priznanie, a teda uplatnenie tohto procesného práva vo svojich dôsledkoch znamená naplnenie, a nie popretie podstaty princípu rovnosti procesných strán.

Neprípustnosť dovolania podaného odsúdeným, ktorý už vykonal uložený trest, nemožno bez ďalšieho vyvodzovať ani z explicitného znenia už citovaných ustanovení Trestného poriadku vzťahujúcich sa na dovolanie. Rozhodnutím, ktorým bola vec právoplatne skončená, je potrebné podľa citovaného ustanovenia § 368 ods. 1 Trestného poriadku o prípustnosti dovolania považovať právoplatné rozhodnutie súdu vo veci samej, ktorým je okrem iného aj rozsudok, ktorým bol uložený trest, resp. ochranné opatrenie alebo bolo upustené od potrestania.

V tejto súvislosti nemožno za ústavne udržateľné považovať právne závery, ku ktorým dospel najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí, keď konštatoval, že odsudzujúcim rozsudkom treba rozumieť taký rozsudok, na základe ktorého existujú účinky, že sa na páchatel'a hľadí ako na odsúdeného.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení konštatoval: *„Pokiaľ nastávajú , či už priamo na základe zákona alebo na základe rozhodnutia súdu, právne dôsledky spojené s fikciou neodsúdenia t.j., že sa v zmysle zákona hľadí na páchatel'a ako keby odsúdený nebol, potom treba do všetkých dôsledkov právne považovať za neexistujúce odsudzujúce rozhodnutie takej osoby, na ktorú sa hľadí akoby odsúdená nebola. Predpokladom na podanie dovolania, ako mimoriadneho opravného prostriedku, je existencia odsúdenia páchatel'a.“*

Na rozdiel od prezentovaného právneho záveru najvyššieho súdu je ústavný súd toho názoru, že z hľadiska prípustnosti podania dovolania je bez významu, či sa v dôsledku zahľadania odsúdenia hľadí na osobu odsúdeného ako na osobu, ktorá odsúdená nebola, keďže z hľadiska prípustnosti podania dovolania je rozhodujúce to, či existuje odsudzujúce rozhodnutie a či toto odsudzujúce rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Tomuto záveru plne korešponduje aj znenie citovaného ustanovenia § 165 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého odsudzujúcim rozsudkom je rozsudok, ktorým súd obžalovaného uznal za vinného. Inak povedané, podmienkou podania dovolania je existencia už samotného odsúdenia páchatel'a – podmienkou podania dovolania nie je absencia zahľadania odsúdenia spojená so zákonnou fikciou neodsúdenia. Fikcia neodsúdenia sťažovateľa vyplýva z vykonania uloženého peňažného trestu na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku, pričom odopretím práva podať dovolanie proti takémuto právoplatnému rozhodnutiu by nebolo možné naplniť deklarovaný účel inštitútu dovolania, ktorým je odstrániť účinky založené nezákonným právoplatným rozhodnutím.

B. Najvyšší súd ďalej v napadnutom uznesení uviedol:

„Zahladením odsúdenia s fikciou neodsúdenia môže takáto osoba preukazovať stav svojej bezúhonnosti. Nie je už povinná pri rôznych príležitostiach, napr. pri prijímaní

do zamestnania, pri žiadostiach o niektoré povolania, oprávnenia a pod. uvádzať odsúdenie, ktoré bolo zahladené. Platí to aj obrátene zo strany iných subjektov vo vzťahu k tejto osobe. odpadnutie prekážky odsúdenia teda môže viesť k vzniku alebo obnoveniu takých právnych vzťahov, ktoré občan nemohol nadobudnúť, alebo sa ich nemohol dožadovať, pokiaľ existovala prekážka odsúdenia páchatela.“

Ústavný súd na tomto mieste konštatuje, že sa nemôže bez výhrad stotožniť ani s týmito prezentovanými závermi najvyššieho súdu, ktorý opomenul, že zahladenie odsúdenia spojené so zákonnou fikciou neodsúdenia nezakladá zánik všetkých nepriaznivých účinkov spojených s odsúdením páchatela, keďže tieto nemožno obmedzovať výlučne na skutočnosť, že vo výpise z registra trestov sa páchatelovi zahladené odsúdenia neuvádzajú.

Existencia odsudzujúceho rozhodnutia totiž uplatnením fikcie neodsúdenia nezaniká, pričom trest, ktorý odsúdený vykonal a ktorý bol odsúdenému zahladený, má stále platný právny základ v odsudzujúcom rozhodnutí.

a) Aj po zahlodení odsúdenia spojeného so zákonnou fikciou neodsúdenia tak zostávajú zachované účinky spojené s vykonaným a zahladeným trestom vo vzťahu k odsúdeniu, a to v prvom rade vo forme záznamu v odpise z registra trestov, pričom práve odpis z registra trestov bez evidovaného odsúdenia páchatela je zákonnou podmienkou a predpokladom na plné uplatnenie subjektívnych práv páchatela, napr. práva na zamestnanie, a to práve v prípade v štátnej správe.

b) Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že so zahlodením odsúdenia páchatela nezanikajú ani ďalšie účinky spojené s uloženým, ale zahladeným trestom, ako je napr. strata vážnosti v spoločnosti, keď účelom uloženého trestu je v zmysle ustanovenia § 34 ods. 1 Trestného zákona okrem iného aj vyjadriť morálne odsúdenie páchatela spoločnosťou, ktorý je naplnený už právoplatným uložením trestu, pričom jeho vykonaním a následným zahlodením tieto účinky nezanikajú a nie sú ani automaticky reparované. Aj z hľadiska cti

a dobrého mena tak pre odsúdeného môže predstavovať zásadný rozdiel, či došlo „len“ k zahladeniu jeho odsúdenia alebo či došlo k zrušeniu odsudzujúceho rozhodnutia.

c) Vzhľadom na to, že existencia odsudzujúceho rozhodnutia uplatnením fikcie neodsúdenia nezaniká, nemôže odsúdený v súvislosti s jeho vykonaním žiadať ani napr. náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, keďže existencia právoplatného odsudzujúceho rozhodnutia znamená, že trest bol uložený v súlade so zákonom.

d) Ústavný súd poukazuje ďalej aj na to, že vykonaný a zahladený trest postihuje páchatel'a aj sekundárne, keď už samotné právoplatné rozhodnutie, ktorým bol páchatel' uznaný za vinného a bol mu uložený trest, zakladá pre poškodeného právny titul na uplatnenie práva na náhradu škody a trov v civilnom konaní (pokiaľ náhrada škody nebola poškodenému priznaná už v trestnom konaní).

e) Pokiaľ ide o nepriaznivé účinky spojené s odsúdením, k zániku ktorých nedochádza ani zahladením odsúdenia, je napokon potrebné osobitne zdôrazniť, že aj v zmysle judikatúry samotných všeobecných súdov zahladením odsúdenia alebo zákonnou fikciou neodsúdenia právne zaniká iba skutočnosť odsúdenia za trestný čin, ale nie aj sama skutočnosť, že páchatel' spáchal trestný čin (R 7/1975). Fikcia, v zmysle ktorej sa na páchatel'a hľadí, akoby nebol odsúdený, nelikviduje samotný fakt spáchania činu, nebráni tomu, aby súd pri hodnotení osoby páchatel'a v neskoršom trestnom konaní pre iný trestný čin prizeral na skutočnosť, že páchatel' spáchal trestný čin, a aby z tohto vyvodil príslušné závery z hľadiska sklonu páchatel'a k trestnej činnosti, jeho vzťahu k spoločenským hodnotám chráneným Trestným zákonom, možnosti jeho nápravy a podobne. Závažnosť tejto skutočnosti je však zásadne menšia ako závažnosť skutočnosti, že páchatel' už bol odsúdený (R 10/1974).

Vychádzajúc z už uvedeného, možno bez akýchkoľvek pochybností konštatovať, že zahladením odsúdenia nedochádza k odstráneniu všetkých nepriaznivých účinkov spojených s odsúdením.

Podľa názoru ústavného súdu osobe, ktorej odsúdenie bolo zahladené, nemožno odňať možnosť podať dovolanie proti odsudzujúcemu rozhodnutiu len z toho dôvodu, že jej odsúdenie bolo zahladené, keďže by sa jej tým odňala možnosť, aby (v prípade odôvodnenosti dovolania) v konečnom dôsledku dosiahla zrušenie rozhodnutia o svojom odsúdení, a teda dosiahla odstránenie už uvedených negatívnych dôsledkov odsúdenia.

Možnosť podať dovolanie v danom prípade predstavuje výkon základného práva na súdnu ochranu, pričom právnym poriadkom umelo konštruovaná skutočnosť – fikcia neodsúdenia, nemôže uprieť či znemožniť odsúdenému prístup k mimoriadnemu opravnému prostriedku, ktorého prípadné vyhodnotenie ako dôvodného a oprava vymedzených procesných a hmotnoprávných chýb môže následne v konečnom dôsledku vyústiť do oslobodenia odsúdeného – tzn. preukázania nespáchania trestného činu.

C. V rámci uznesenia č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014 III. senát ústavného súdu naznačil postup v zmysle ustanovenia § 430 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, podľa ktorého na návrh odsúdeného môže predseda senátu z dôležitých dôvodov odložiť výkon peňažného trestu, a to na čas najviac troch mesiacov odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť. K uvedenému II. senát poukazuje na to, že odklad výkonu peňažného trestu je len dočasným opatrením najviac v rozsahu troch mesiacov, jeho trvanie teda nie je podmienené skončením dovolacieho konania. Nemožno obísť ani skutočnosť, že v zmysle citovaného ustanovenia Trestného poriadku podanému návrhu na odklad výkonu peňažného trestu nemusí predseda senátu vyhovieť. Posudzovanie dôležitosti dôvodov citované ustanovenie Trestného poriadku bližšie neupravuje, a preto podanie dovolania nemusí byť predsedom senátu vyhodnotenú ako dôležitý dôvod. Zároveň podanie dovolania nemá odkladný účinok vo vzťahu k trestu uloženému v rámci odsudzujúceho rozsudku, a preto

v prípade, ak by odsúdený síce podal dovolanie, ale peňažný trest by nevykonal, v zmysle ustanovenia § 429 Trestného poriadku by sa mu premenil na trest odňatia slobody.

Vychádzajúc z už uvedeného, možno uzavrieť, že účinky spojené s uloženým a zahladeným trestom v dôsledku jeho vykonania postihujú odsúdeného v možnosti uplatnenia jeho subjektívnych práv a civilnoprávných vzťahov a práve cieľom a účelom práva odsúdeného podať dovolanie je zabezpečenie reálneho a účinného prostriedku nápravy – reparácie účinkov uloženého a zahladeného trestu, z dôvodu jeho vykonania odsúdeným.

Odopretie práva podať dovolanie odsúdenému len z dôvodu, že sa na neho v dôsledku vykonania mu uloženého peňažného trestu hľadí ako keby nebol odsúdený, neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania obmedzuje prístup odsúdeného k súdnej ochrane, čím zasahuje do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.

Inak povedané, ak odsúdenému bol uložený peňažný trest a odsúdený tento peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, na základe čoho došlo k zahladeniu uloženého peňažného trestu, v dôsledku ktorého sa na odsúdeného hľadí ako keby nebol odsúdený, nemožno odsúdenému odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že uložený peňažný trest mu bol zahladený, keďže by tým došlo k zásahu do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.

Citovaný právny názor je odchylný od právneho názoru vysloveného v náleze III. senátu ústavného súdu č. k. III. ÚS 331/2014-10 z 22. mája 2014, a preto II. senát ústavného súdu navrhol, aby plénum ústavného súdu rozhodlo o zjednotení odchylných právnych názorov senátov tak, že si ho osvojí a premietne ho do výroku tohto uznesenia.

Plénum ústavného súdu preskúmalo právne názory III. a II. senátu ústavného súdu v označených veciach, pričom po diskusii bol na hlasovanie predložený tento návrh stanoviska na zjednotenie odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu:

Odsúdenému, ktorému bol uložený peňažný trest a ktorý tento uložený peňažný trest vykonal zaplatením sumy peňažného trestu, nemožno odoprieť právo podať dovolanie len z dôvodu, že jeho odsúdenie bolo zahladené, keďže by tým neprimeraným spôsobom a v rozpore s podstatou a účelom inštitútu dovolania došlo k obmedzeniu prístupu odsúdeného k súdnej ochrane, čím by sa zasiahlo do podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu.

Citovaný návrh stanoviska na zjednotenie odchylných právnych názorov plénum ústavného súdu väčšinou hlasov schválilo, a preto tvorí výrokovú časť tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2015